

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona-Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 50. sjednici, održanoj dana 07.04.2016. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Izvještaj o realizaciji obaveza iz Strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Federaciji BiH za period 2011.-2015. godine – oblast socijalne zaštite i čini sastavni dio ovog zaključka.

II.

Izvještaj iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____/16.

Datum, 07.04.2016. godine
Zenica

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

**PREMIJER
PO OVLAŠTENJU**

Himzo Smajić

Izvještaj
o realizaciji obaveza iz Strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe
s invaliditetom u Federaciji BiH za period 2011. - 2015. godine - oblast socijalne zaštite

Zenica, mart 2016. godine

Sadržaj:

1. UVOD	3
2. SOCIJALNA ZAŠTITA	3
3. PRISTUPAČAN ŽIVOT U ZAJEDNICI I STANOVANJE	9
4. PROFESIONALNA REHABILITACIJA I ZAPOSŁJAVANJE	13
5. PORODICA	17
6. INFORMACIJE, KOMUNIKACIJE, PODIZANJE SVIJEŠTI	20
7. ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ	22
8. ORGANIZACIJE OSOBA S INVALIDITETOM	24
9. MEĐUNARODNA SARADNJA	27
10. ZAKŁJUČCI/PREPORUKE:	28

1 UVOD

U skladu sa Prijedlogom Programa rada Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona (*u daljem tekstu: Ministarstvo*), broj: 09-34-17985-3/15, i Programom rada Vlade, Ministarstvo je pripremlilo Izvještaj o realizaciji obaveza iz Strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Federaciji BiH za period 2011. - 2015. godine - oblast socijalne zaštite (*u daljem tekstu: Strategija*).

Dokument Izvještaja sadrži informacije o aktivnostima ovog Ministarstva po pitanju socijalne zaštite, rada i zapošljavanja osoba s invaliditetom, a koje su realizovane ili se realizuju u saradnji sa relevantnim akterima na području Zeničko-dobojskog kantona i šire.

Također, Izvještaj je pripremljen na osnovu forme i planiranih mjera i aktivnosti u Strategiji za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Federaciji BiH 2011-2015..

Vezano za ranije aktivnosti Ministarstva po ovom pitanju, potrebno je napomenuti da je Vlada Zeničko-dobojskog kantona je Zaključkom, broj: 02-35-1764/14 od 23.01.2014. godine, usvojila Izvještaj Ministarstva o realizaciji obaveza iz Strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2011. do 2015. godine, u dijelu koji se odnosi na zaštitu i ostvarivanje prava iz socijalne zaštite osoba s invaliditetom na području Zeničko-dobojskog kantona, za period od 2011.do 2013. godine.

2 SOCIJALNA ZAŠTITA

Strategija uključuje sve oblasti koje su značajne za ravnopravan položaj osoba s invaliditetom u društvu i u implementaciju planiranih obaveza, tj. aktivnosti, te podrazumijeva uključivanje svih relevantnih aktera koji su u skladu sa pozitivnom zakonskom regulativom obavezni da obezbijede zaštitu i brigu o osobama s invaliditetom (*u daljem tekstu: OSI*).

U dokumentima Europske unije i Vijeća Europe pojam „socijalna zaštita” obuhvata sve državne i druge mjere i mehanizme kojima je cilj zaštita socijalno vulnerabilnih skupina društva kao što su: stari, bolesni, OSI, nezaposleni, siromašni, porodice sa djecom i sl.

Socijalna zaštita u smislu Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 13/07, 13/11, 03/15 i 02/16 – *u daljem tekstu: Kantonalni zakon*) je organizirana djelatnost u Federaciji, kantonu i općini, usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe. U tom smislu, socijalnom potrebom smatra se trajno ili privremeno stanje u kome se nađe građanin ili porodica, prouzrokovano ratnim događajima, elementarnim nesrećama, općom ekonomskom krizom, psihofizičkim stanjem pojedinca ili drugih razloga, koji se ne mogu otkloniti bez pomoći drugog lica, odnosno pomoći društvene zajednice. U skladu sa načelima humanizma, solidarnosti, građanskog morala, socijalna zaštita porodice i njenih članova i građana pojedinaca ostvaruje se otkrivanjem i umanjenjem, odnosno otklanjanjem posljedica i uzroka, koji dovode do stanja socijalne potrebe i sticanjem određenih prava iz socijalne zaštite.

Kantonalnim zakonom je određeno da su OSI i lica ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju djeca i odrasla lica koja su: slijepa i slabovidna; gluha i nagluha; sa poremećajem u govoru i glasu; sa tjelesnim oštećenjima i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju; sa smetnjama u psihičkom razvoju (lakog, umjerenog, težeg i teškog stepena), sa kombinovanim smetnjama (višestruko ometena u razvoju) i lica sa autizmom.

S ciljem ostvarivanja prava iz socijalne zaštite, lica dobijaju status OSI ili lica ometenih u fizičkom ili psihičkom razvoju putem nalaza i mišljenja Instituta za medicinsko vještačenje Federacije BiH, odnosno nadležnih prvostepenih komisija za ocjenjivanje sposobnosti i razvrstavanja djece ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju. Ministarstvo provodi aktivnosti na uspostavi drugostepene Komisije za ocjenjivanje sposobnosti i razvrstavanja djece ometene u

fizičkom ili psihičkom razvoju, te izmjene i dopune postojećeg Pravilnika o otkrivanju, ocjenjivanju sposobnosti, razvrstavanju i evidenciji djece ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju. Procjena preostalih sposobnosti i dalje se vrši prema Međunarodnoj statističkoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema (MKB-10), te još uvijek nije došlo i do primjene Međunarodne klasifikacije funkcionisanja, invalidnosti i zdravlja svjetske zdravstvene organizacije (u daljem tekstu: MKF) čija bi primjena bila od velikog značaja za OSI, uzimajući u obzir da je MKF multisvršishodna klasifikacija dizajnirana da služi raznim disciplinama i različitim sektorima.

Inače, OSI i lica ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju ostvaruju prava i usluge iz socijalne zaštite putem 10 centara za socijalni rad (Zenica, Visoko, Kakanj, Breza, Maglaj, Tešanj, Olovo, Zavidovići, Žepče i Vareš) i 2 nadležne općinske službe za socijalnu zaštitu Općine Doboj Jug i Općine Usora. Također, u Kantonu djeluje ustanova za zbrinjavanje djece bez roditeljskog staranja JU „Dom porodica“ Zenica i Ustanova „Mala škola“ Vareš, ustanove za zaštitu starih i iznemoglih lica JU „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona i JU „Dom za stara lica Zenica“ Zenica. Po pitanju usluga dnevnog zbrinjavanja i brige djece i odraslih osoba s posebnim potrebama, iste se omogućavaju u JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona i poslovnim jedinicama ove ustanove u dnevnim centrima za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama u Visokom i Tešnju (koje su osnovane u februaru 2016. godine) i Ustanovi „Dnevni centar za djecu sa posebnim potrebama“ Maglaj. Potrebno je napomenuti da stručno osoblje Poslovne jedinice Dnevni centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama u Visokom omogućava usluge i za korisnike Dnevnog centra koji djeluje pri JU Centar za socijalni rad Olovo.

Sem unapređenja usluga dnevnog zbrinjavanja, a u skladu sa reformom socijalne zaštite, na Zeničko-dobojskom kantonu su pokrenuti procesi deinstitucionalizacije u saradnji sa Ustanovom „Sumero centar za podršku osobama sa invaliditetom“ Podružnica Nemila u Zenici, čime je omogućen prvenstveno premještaj OSI iz zavoda zatvorenog tipa izvan područja Zeničko-dobojskog kantona u stambene jedinice na području grada Zenice gdje im je omogućen potreban vid podrške za stanovanje u lokalnoj zajednici.

Obzirom da Kantonalni zakon određuje da djelatnost socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom mogu obavljati i humanitarne organizacije, udruženja, vjerske zajednice i organizacije koje one osnivaju, građanin pojedinac i strana fizička ili pravna lica, potrebno je istaći značaj podrške i usluga koje omogućavaju udruženja građana OSI ili koji se bave pitanjima i zaštitom OSI na području Zeničko-dobojskog kantona, kao što su: Udruženje „Humanost-sociates humanitatis“ Zenica, Udruženje roditelja sa poteškoćama u razvoju „Mala sirena“ Zavidovići, Udruženje roditelja djece i omladine s posebnim potrebama Tešanj, Udruženje majki djece s posebnim potrebama iz Tešnja, Udruženje „Roditelji osoba sa posebnim potrebama - ZVIJEZDA iz Zenice, Udruženje „Lotos“ Zenica, Udruženje „Dlan“ Zenica, Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica, Udruženje roditelja djece s posebnim potrebama „Naše sunce“ Visoko, Udruženja „Osmijeh“ i „Osmijeh plus“ iz Olova, Udruženje gluhih i nagluhih ZE-DO kantona i općinska udruženja gluhih i nagluhih osoba, Savez slijepih osoba Zeničko-dobojskog kantona i općinska udruženja slijepih i slabovidnih osoba, Savez civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona i općinska udruženja civilnih žrtava rata, UG "Svjetlost" Zenica, Udruženje "Svijet u slikama" Zenica, Udruženje građana oboljelih od mišićne distrofije ZDK i dr.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, OSI mogu ostvariti osnovna prava prikazana u tabeli:

Prava iz socijalne zaštite:	Prava civilnih žrtava rata:	Prava porodice sa djecom:
a) novčana i druga materijalna pomoć (<i>stalna novčana pomoć, jednokratna, privremena, pomoć u naturi i dr.</i>)	a) lična invalidnina ili mjesečno lično novčano primanje;	a) dodatak na djecu;
b) osposobljavanje za život i rad;	b) dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica;	b) naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njege

		djeteta;
c) smještaj u drugu porodicu;	c) ortopedski dodatak;	c) novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene majke koja nije u radnom odnosu;
d) smještaj u ustanove socijalne zaštite;	d) porodična invalidnina i dr.	d) jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta;
e) privremeni smještaj i zbrinjavanje u sigurnoj kući		e) pomoć u prehrani djeteta do šest mjeseci i dodatna ishrana za majke – dojilje

Skupština Zeničko-dobojskog kantona je donijela Zakon o izmjenama i dopuni Kantonalnog zakona na 7. sjednici održanoj 21.04.2015. godine, čime su usklađeni propisi sa odlukom Ustavnog suda BiH i omogućen je povoljniji položaj OSI, jer su od aprila 2015. godine ostvarivale znatno veće naknade prema federalnim propisima. U Zeničko-dobojskom kantonu, ovo pravo su ostvarivala lica s invaliditetom od 100% ili 90% tjelesnog oštećenja, ukoliko im je nalazom i mišljenjem Instituta za medicinsko vještačenje utvrđena potreba za dodatkom za njegu i pomoć drugog lica nakon 65. godine života. Od januara do aprila 2015. godine, ovo pravo je ostvarivalo 1.296 korisnika i za finansiranje naknada iz Budžeta Kantona ukupno je utrošeno 618.504,10 KM.

Pored navedenog prava, prema Uputstvu o postupku priznavanja nadoknade troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu koje je doneseno od strane ovog Ministarstva u 2015. godini je finansirana i refundacija troškova medicinskog vještačenja u iznosu 42.238,02 KM za 235 korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica koja su imala starosnu dob 65. godina i više. Refundacija troškova medicinskog vještačenja po obradi iznose 85,41 KM a u kućnoj posjeti 128,11 KM.

Osnovna prava OSI su definisana i uređena Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09- u daljem tekstu: *Federalni zakon*) i to kao: lična invalidnina, pravo na pomoć i njegu od drugog lica i pravo na ortopedski dodatak. Na osnovu nalaz i mišljenje Institut za medicinsko vještačenje ova prava mogu ostvariti lica kojima je utvrđena visina invaliditeta 90% ili 100% i utvrđena potreba za nekim od preostala dva prava. Zbog toga OSI istovremeno mogu ostvarivati jedno ili više utvrđenih prava.

U 2015. godini, pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad ostvarilo je 36 djece i mladih osoba ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju za što je utrošeno 122.510,69 KM iz Budžeta Kantona. Ovo pravo ostvaruju djeca i mlade osobe:

- do navršanih 15 godina života kroz osnovno obrazovanje i odgoj u ustanovama namjenjenim djeci ometenim u fizičkom ili psihičkom razvoju ili u posebnim odgojnim grupama odgovarajućih ustanova za osnovno obrazovanje;
- do navršanih 18 godina života ukoliko zbog psihofizičkih sposobnosti nisu bili u stanju završiti osposobljavanje za samostalan život i rad u predviđenom roku;
- ukoliko nastavljaju osposobljavanje i rad u srednjoj školi gdje se ostvaruju stručni, posebno prilagođeni programi za obrazovanje djece sa smetnjama u fizičkom ili psihičkom razvoju;
- i poslije navršene 21. godine života, ukoliko je to pravo uspostavljeno do navršene 21. godine života.

Osnovna prava civilnih žrtava rata su definisana i uređena Federalnim i u Kantonalnim zakonom, tako da civilne žrtave rata imaju pravo na: ličnu invalidninu ili mjesečno lično novčano primanje; dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica; ortopedski dodatak; porodičnu invalidninu; zdravstvenu zaštitu. Ova prava se finansiraju 70% iz Budžeta Federacije i 30% Budžeta Kantona. Za 869 korisnika civilnih žrtava rata koje ostvaruju naknade za 1.053 navedena prava utrošena su sredstva u iznosu od 3.166.732,35 KM, i to iz Budžeta Kantona izdvojeno je 925.386,92 KM, a iz Budžeta Federacije BiH izdvojeno 2.241.345,43 KM.

Osnovica za obračun novčanih primanja ovih lica iznosi 70% od osnovice utvrđene u skladu s federalnim propisima o pravima branitelja i članova njihovih porodica, dok se lična invalidnina

utvrđuje u mjesečnom iznosu prema grupi oštećenja organizma u propisnom procentu. Ova osnovica je prema Odluci Vlade Federacije BiH od 10.07.2013. godine iznosi 586,15 KM.

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/08, 48/11) određene kategorije korisnika imaju pravo na zdravstveno osiguranje ukoliko nisu zdravstveno osigurani po drugom osnovu, i to korisnici: prava na stalnu novčanu pomoć; lica starija od 65 godina muškarci, odnosno 60 godina žene; civilne žrtve rata; djeca od rođenja do polaska u osnovnu školu, a nisu zdravstveno osigurana kao članovi porodice osiguranika; osobe smještene u ustanove socijalne zaštite; nezaposlena samohrana majka-porodilja za vrijeme trudnoće, porođaja i do uzrasta djeteta do godinu dana; lica sa invaliditetom i lica ometena u psihičkom ili fizičkom razvoju i djeca smještena u drugu porodicu.

Shodno Uputstvu o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica, koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu, broj: 09-37-15175/10 od 24.05.2010.godine, civilne žrtve rata i članovi njihovih porodice ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu. Prvostepeni organi za provođenje postupka priznavanja ovog prava su općinska služba nadležna za pitanja socijalne zaštite ili centri za socijalni rad. Prema podacima prvostepenih organa, pravo na zdravstveno osiguranje tokom 2015. godine ostvarivalo je 3.912 osoba.

Pravo na pomoć u obezbjeđenju troškova liječenja i pravo na pomoć u nabavci ortopedskih pomagala civilne žrtve rata ostvaruju pod uvjetima i na način utvrđen propisima iz oblasti zdravstvene zaštite. To jeste, na osnovu Odluke o o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, zubno-protetske pomoći i zubnoprotetskih nadomjestaka i endoproteza („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, br: 4/05 i 13/08) po preporuci nadležnog ljekara, OSI mogu ostvariti pravo na ortopetsko ili drugo pomagalo.

Iz Budžeta ovog Ministarstva, OSI u stanju socijalne potrebe također mogu ostvariti jednokratne ili socijalno intervenirajuće pomoći u svrhu pomoći u troškovima liječenja, nabavci ortopedskih pomagala i prevazilaženju teške materijalne situacije prouzrokovane drugim nepovoljnim okolnostima.

CILJEVI

- Utvrditi egzistencijalni minimum za OSI, uvećan za troškove koje te osobe i njihove porodice imaju zbog invaliditeta.
- Osigurati sve oblike podrške socijalne zaštite, zasnovane na individualnim potrebama OSI, u svrhu izjednačavanja mogućnosti.
- Razviti mehanizme za spriječavanje zloupotrebe prava OSI.
- Uspostaviti jedinstven institucionalni model za ocjenu stupnja invaliditeta i preostale životne i radne sposobnosti za sve OSI bez obzira na uzrast i uzrok nastanka invaliditeta, koji će imati jedinstvene kriterije i proceduru baziranu na Međunarodnoj klasifikaciji funkcionisanja, invalidnosti i zdravlja svjetske zdravstvene organizacije (rezolucija WHA 54.21).

MJERE

1. Uskladiti sve zakone i druge akte iz oblasti socijalne zaštite na nivou Federacije BiH i kantona sa Konvencijom UN-a o pravima OSI (Generalna skupština UN-a. A/RES/61/106, 24/01/2007)

Aktivnosti

1.1. Izvršiti analizu postojećih zakona iz oblasti socijalne zaštite i utvrditi stupanj usklađenost sa Konvencijom UN-a o pravima OSI.

- 1.2. Uskladiti postojeće zakone sa Konvencijom UN-a o pravima OSI (Generalna skupština UN-a. A/RES/61/106, 24/01/2007).
- 1.3. Precizno definirati pojam invaliditeta, OSI i pojam diskriminacije po osnovu invaliditeta.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo, Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja

Sunosocioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona i organizacije osoba s invaliditetom (u daljem tekstu: OOSI)

Indikatori provedbe:

- Kantonalni Zakon sadrži odredbu koja se odnosi na zabranu diskriminacije po bilo kojoj osnovi (član 2.), kao i odredbu o korisnicima socijalne zaštite uključujući OSI i lica ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju.
- Donesen Zakon o izmjenama i dopunama Kantonalnog zakona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/11) kojim su regulisana pitanja proširenja korisničke grupe i ostvarivanja prava OSI a u cilju usklađivanja sa Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom.
- Donesen Zakon o izmjenama i dopunama Kantonalnog zakona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 03/15) vezano za ostvarivanje novčane naknade za njegu i pomoć od strane drugog lica. Nakon stupanja zakona na snagu, sa krajem aprila 2015. godine, za sve korisnike (1219 lica) donijeta su rješenja o prestanku prava, nakon čega je svim ovim korisnicima isto pravo priznato po Federalnom zakonu i nastavili su pravo ostvarivati putem Federalnog ministarstva za rad i socijalnu politiku.

2. Donijeti nove zakone o socijalnoj zaštiti na razini Federacije BiH i kantona

Aktivnosti

- 2.1. Upoznati se sa zakonima u oblasti socijalne zaštite koji su aktuelni u Europskoj uniji i sa njima uskladiti domaću legislativu.
- 2.2. Izvršiti istraživanje i procjenu dodatnih troškova koji nastaju kao posljedice invaliditeta.
- 2.3. Na bazi utvrđenog stanja pripremiti prijedlog i donijeti zakone i provedbene akte.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo

Sunosocioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona i OOSI

Indikatori provedbe:

- Vidjeti indikatore iz Mjere 1;
- Učešće u radnim grupama po pitanju izrade zakonskih regulativa i strateških dokumenata u oblasti socijalne zaštite na federalnom nivou (Zakon o socijalnoj zaštiti, Zakon o socijalnim ustanovama, Zakon o zaštiti porodice sa djecom, Akcioni plan za provođenje strategije deinstitutionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite FBiH, izrada Akcionog plana u oblasti invalidnosti za Zeničko-dobojskoi kanton i dr.).

3. Donijeti novi zakon o dodatnim pravima OSI na nivou Federacije BiH i kantona

Aktivnosti

- 3.1. Upoznati se sa međunarodnim standardima koji reguliraju prava osoba s invaliditetom i integrirati ih u novi zakon.
- 3.2. Na bazi utvrđenog stanja pripremiti prijedlog i donijeti zakone i provedbene akte.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona i OOSI

Indikatori provedbe:

- Pogledati indikatore provedbe za Mjeru 1.

4. Donijeti zakon o servisima podrške OSI i raditi na razvitku ove vrste podrške OSI

Aktivnosti

- 4.1. Izvršiti istraživanje potencijalnih korisnika servisa podrške i vrste potrebne podrške.
- 4.2. Upoznati se sa standardima i zakonima iz ove oblasti koji su aktualni u Europskoj uniji.
- 4.3. Realizacija pilot projekata servisa podrške osobama sa invaliditetom.
- 4.4. Pripremiti i donijeti zakone i provedbene akte o servisima podrške osobama sa invaliditetom.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona i OOSI

Indikatori provedbe:

- Dokument „Informacija o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2014. godini“ koji sadrži relevantne informacije o ostvarenim pravima osoba s invaliditetom i licima ometenim u fizičkom ili psihičkom razvoju u oblasti socijalne zaštite, kao i projektima te ustanovama koje pružaju usluge za navedene kategorije korisnika;
- Dokument „Informacija o djeci sa posebnim potrebama“ za 2012. godinu;
- Dokument „Elaborat o društveno-ekononskoj opravdanosti osnivanja i načinu funkcionisanja postojećih Dневnih centara za djecu i odrasle osobe sa posebnim potrebama u Zeničko-dobojskom kantonu, kao edukacijsko-rehabilitacijske ustanove“;
- Provedena javna rasprava za osnivanje kantonalne ustanove za dnevno zbrinjavanje djece i odraslih osoba s posebnim potrebama na području Zeničko-dobojskog kantona, nakon čega je uslijedilo donošenje Odluke o osnivanju JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 04/14).
- Potpisan Ugovor sa JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona.
- Potpisan Protokol o saradnji u oblasti unapređenja ranog rasta i razvoja djece od strane ovog Ministarstva, Ministarstva zdravstva i Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta na području Zeničko-dobojskog kantona.
- U toku su aktivnosti na unapređenju Pravilnika o otkrivanju, ocjenjivanju sposobnosti, razvrstavanju i evidenciji djece i mladih ometenih u fizičkom ili psihičkom razvoju na području Zeničko-dobojskog kantona.
- Projekat „Izgradnja zgrade Dневnog centra za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama u općini Žepče“ za korisnike sa područja općina Maglaj, Zavidovići i Žepče.
- Finansiranje usluge Ustanove Dnevni centar za djecu sa posebnim potrebama Maglaj, za korisnike iz općina Žepče, Zavidovići i Maglaj;
- Sufinansiranje projekata „Dnevni centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Visoko“ za pružanje usluga osobama sa područja općina: Kakanj, Visoko, Breza, Vareš i Olovo;
- Sufinansiranje projekta „Centar za rano podsticanje razvoja i ranu intervenciju za djecu sa posebnim potrebama Zenica“;

- Finansiranje usluge JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona;
- Finansiranje projekta Dnevnog centra pri JU Škola za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju osoba sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju Zenica,
- Program povodom obilježavanja „Dječije nedjelje“ u kojem su djeca s posebnim potrebama jedna od ciljnih grupa;
- Podrška nevladinim organizacijama osoba s invaliditetom;
- Aktivnosti Ministarstva i prijedlozi na Nacrt Akcionog plana u oblasti invalidnosti Zeničko-dobojskog kantona u saradnji Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom ZDK.

5. Jačanje mehanizama kontrole u svrhu sprečavanja zloupotrebe prava po osnovi invalidnosti

Aktivnosti

- 5.1. Uspostaviti jedinstvenu bazu podataka na svim razinama vlasti, uz podršku OOSI.
- 5.2. Izrada potrebnih podzakonskih akata.
- 5.3. Jačanje kapaciteta službi za inspekcijsku kontroli i reviziju.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo, Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo za boračka pitanja

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona, ustanove i OOSI

Indikatori provedbe:

- U skladu sa Uputstvom o načinu vođenja evidencije u oblastima socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom (broj: 09-14-2830-2/08 od 07.05.2012.godine), Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je uredilo način postupanja centara za socijalni rad, odnosno općinskih službi nadležnih za poslove socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona u postupku vođenja evidencije, izvještavanja i čuvanja evidencije o korisnicima prava socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom propisanih Kantonalnim zakonom.
Primjena Uputstva omogućava uvid u kvantitativne podatke, odnosno evidenciju o korisnicima, uključujući i o OSI i licima ometenim u fizičkom ili psihičkom razvoju na Zeničko-dobojskom kantonu.
- SOTAC baza (lične invaldinide i CŽR) se koristi u Ministarstvu, dok je u toku unos i ažuriranje podataka i za druga prava socijalne zaštite od strane centara za socijalni rad i nadležnih općinskih službi sa Zeniko-dobojskog kantona.
- Podaci se koriste za planiranje razvojnih dokumenata, programa, izvještaja i izradu Informacije o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom za prethodnu godinu.
- U skladu sa članom 154. Kantonalnog zakona, Ministarstvo vrši nadzor nad provođenjem Kantonalnog zakona, kao i nadzor nad stručnim radom ustanova koje osniva Kanton, odnosno općina, izdaje instrukcije i vrši upravni nadzor i kontrolu namjenskog trošenja sredstava namjenjenih za ostvarivanje prava po Kantonalnom zakonu a koja se obezbjeđuju iz kantonalnog budžeta.

3 PRISTUPAČAN ŽIVOT U ZAJEDNICI I STANOVANJE

Po pitanju omogućavanja pristupačnog života u zajednici i stanovanja OSI, Ministarstvo u skladu sa svojim nadležnostima i odgovornostima, podržava i sljedeće procese:

- deinstitutionalizaciju u cilju omogućavanja življenja OSI u porodičnom okruženju kroz kontinuirano integrisanje usluga dnevnog zbrinjavanja i stanovanja u lokalnoj zajednici uz podršku i dr.,
- podrška realizaciji projekata ili pojedinačnih zahtjeva OSI s ciljem uklanjanja arhitektonskih i dr. barijera,
- uređenje oblasti neprofitnog socijalnog stanovanja,
- u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja OSI.

Navedene procese je neophodno kontinuirano unapređivati u namjeri stvaranja uslova za socijalno uključivanje OSI u život zajednice.

CILJEVI

- Svim OSI omogućiti uslove za samostalan život i puno učešće u životu zajednice.
- Uspostaviti široke mreže potpore u zajednici kako bi OSI mogle samostalno odabrati i ostvariti svoje životne ciljeve.
- Stvoriti okruženje koje će biti pristupačno svim OSI.
- Svim OSI osigurati adekvatan pristup informacijama, komunikacijama, uključujući sve vidove transporta, kao i upotrebi savremenih tehnologija, kako u urbanim tako i u ruralnim područjima

MJERE

1. Harmonizacija zakona i podzakonskih akata u Federaciji BiH i kantonima sa međunarodnim standardima koji regulišu gore navedene oblasti

Aktivnosti

- 1.1. Analiza relevantnih zakona kako bi se identificirale odredbe koje nisu sukladne međunarodnim standardima.
- 1.2. Širenje informacija o međunarodnim standardima koji reguliraju ovu oblast, kako među zakonodavnim tijelima Federacije BiH, tako i među OSI.
- 1.3. Osigurati promociju poštivanja međunarodnih standarda pri donošenju novih i mijenjanju postojećih zakonskih rješenja.
- 1.4. Izvršiti usklađivanje zakona i podzakonskih akata sa međunarodnim standardima.
- 1.5. Praćenje primjene relevantnih propisa, uključujući kaznene odredbe zakona.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo, Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona i OOSI

Indikatori provedbe:

- Donesen je Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11, 03/15).
- Usvojen Zakon o neprofitnom socijalnom stanovanju Zeničko-dobojskog kantona.

2. Stvoriti uvjete kojim će OSI biti u mogućnosti da same biraju i kreiraju uvjete pod kojima/s kim će i gdje će živjeti i sudjelovati u životu zajednice

Aktivnosti

- 2.1. Promovirati prava OSI sa naglaskom na pravima žena i djece sa invaliditetom, kao i populacije koja živi u ruralnim sredinama.
- 2.2. Jačati svijest među OSI o tome koja su njihova prava i kako ih mogu ostvariti.
- 2.3. Provođenje kampanja koje će promovirati sudjelovanje OSI u aktivnostima na lokalnoj razini.

- 2.4. Provođenje kampanja koje za cilj imaju uklanjanje predrasuda prema populaciji OSI.
- 2.5. Osnaživati OOSI.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu i relevantne općinske/gradske službe.

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona, OOSI i druge humanitarne i nevladine organizacije

Indikatori provedbe:

- Podrška Ministarstva vidljiva kroz:
 - o ostvarivanje prava iz socijalne zaštite osoba s invaliditetom putem nadležnih centara za socijalni rad i općinskih službi, kao i putem usluga nadležnih ustanova ili realizacijom projekata (Dnevni centri, program obilježavanja „Dječije nedjelje“ i dr.);
 - o na osnovu Sporazuma o saradnji zaključenog 30.9.2013. godine između Zeničko-dobojskog kantona - Ministarstva i Ustanove socijalne zaštite “Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“, ovo Ministarstvo je u 25.08.2014. godine potpisalo Ugovor o načinu realizacije prvog koraka u decentralizaciji i transformaciji postojećeg institucionalnog smještaja osoba s invaliditetom iz Zeničko-dobojskog kantona. Provedba Sporazuma je omogućila izmještanje 12 OSI iz zavoda zatvorenog tipa u navedenu Ustanovu, tj. u stambene jedinice u gradu Zenica, gdje im je omogućeno stanovanje u zajednici uz podršku, te zbrinjavanje 3 osobe s invaliditetom koje su predlagane za smještaj u ustanovu socijalne zaštite;
 - o za obilježavanje datuma od značaja za OSI, kao npr. Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, Međunarodnog dana bijelog šapa, Međunarodnog dana gluhih osoba i sl.
 - o omogućavanje realizacije programskih aktivnosti i projekata od strane udruženja osoba s invaliditetom, kao i drugih nadležnih ustanova za podršku OSI.

3. Osigurati uvjete za sveobuhvatno rješavanje stambenih pitanja OSI

Aktivnosti

- 3.1. Stvoriti pravni okvir za razvitak i implementaciju programa socijalnog stanovanja
- 3.2. Definirati oblike podrške za rješavanje stambenih pitanja OSI, uključujući samostalno stanovanje i stanovanje uz podršku
- 3.3. Osigurati primjenu principa univerzalnog dizajna pri projektovanju i gradnji stambenih jedinica
- 3.4. Osigurati podršku za adaptaciju stambenih jedinica u kojima žive OSI

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu i općine/grad.

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona, ustanove i OOSI

Indikatori provedbe:

- Vidjeti pod Mjerom 2 ovog poglavlja.
- Donesen pravni okvir iz oblasti neprofitnog socijalnog stanovanja.
- Kao rezultat saradnje Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice i Ministarstva za boračka pitanja, Vlada Kantona je u više navrata donosila zaključke za odobravanje sredstava ili za rješavanje stambenog pitanja ili za troškove liječenja. Također, na prijedlog Ministarstva, Vlada Kantona je odobrila sredstva za: obnovu lokalnog puta s ciljem socijalnog uključivanja OSI; za nabavku i postavku hidrauličnog lifta u JU Bosanskom narodnom pozorištu Zenica; za podršku mladima bez roditeljskog staranja s posebnim potrebama a koji su napustili sistem javne brige.

4. Uspostaviti adekvatan i efikasan sistem mreža podrške za OSI i njihove porodice

Aktivnosti

- 4.1. Napraviti analizu postojećih mreža podrške OSI i njihovim porodicama.
- 4.2. Poboljšati i proširiti postojeće mreže i uspostaviti nove.
- 4.3. Raditi kampanje koje će poticati uključivanje šire zajednice u mreže podrške OSI, kao i promovirati volontarizam na lokalnom nivou.
- 4.4. Porodicama OSI učiniti dostupnim informacije o pravima i mogućnostima OSI i njihovih porodica.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo, Ministarstvo zdravstva, ustanove, općine/grad

Sunosocioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona, ustanove i OOSI

Indikatori provedbe:

- Podrška Ministarstva za rad, socijalnu zaštitu i izbjeglice vidljiva kroz:
 - o prikupljanje podataka i na osnovu toga izrađivanje različitih informacija kojima se obrađuje problematika ostvarivanja prava OSI na području Zeničko-dobojskog kantona, radi informiranja relevantnih aktera i kontinuiranog rada na unapređivanju položaja OSI.
 - o kontinuirani rad sa postojećom mrežom podrške OSI na području Zeničko-dobojskog kantona, radi rješavanja tekućih problema, širenja dijapazona usluga, povećanja obuhvata korisnika, te iznalaženja svrsishodnijeg i ekonomičnijeg sistema funcionisanja istih.
 - o iniciranje sastanaka sa udruženjima civilnih žrtava rata na području Zeničko-dobojskog kantona što je rezultiralo utvrđivanjem Dana civilnih žrtava rata na Zeničko-dobojskom kantonu i formiranjem Saveza udruženja civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona;
 - o obilježavanje Dana civilnih žrtava rata na Zeničko-dobojskom kantonu, Dana Zeničko-dobojskog kantona i drugih datuma od značaja za OSI.
 - o omogućavanje realizacije programskih aktivnosti i projekata od strane Saveza ili kantonalnih udruženja osoba s invaliditetom.

5. Uvođenje odgovarajućih ekemenata podrške u sferi informacija, sredstava komuniciranja i novih tehnologija za gluhe, nagluhe, slijepe i slabovidne osobe i osobe sa mentalnim i intelektualnim invaliditetom

Aktivnosti:

- 5.1. Analiza postojećeg stanja i utvrđivanje glavnih barijera koje ometaju ove osobe u aktivnom sudjelovanju u svim sferama života.
- 5.2. Izrada plana postepene prilagodbe okruženja za gluhe, nagluhe, slijepe, slabovidne osobe i osobe sa mentalnim i intelektualnim invaliditetom.
- 5.3. Postepeno i kontinuirano uvođenje elemenata informacijske i druge podrške za gluhe, nagluhe, slijepe, slabovidne osobe i osoba sa mentalnim i intelektualnim invaliditetom.
- 5.4. Promovisati upotrebu znakovnog jezika i Brajevog pisma i informacija u pojednostavljenom tekstu.
- 5.5. Uvoditi praksu prisustva osobnog asistenta/tumača koje OSI koriste.
- 5.6. Promocija i edukacija u korištenju novih komunikacijskih i informatičkih tehnologija za OSI.
- 5.7. Promoviranje važnosti neometanog pristupa informacijama za sve OSI, posebno za gluhe, nagluhe, slijepe, slabovidne osobe i osobe sa mentalnim i intelektualnim invaliditetom.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Federalno ministarstvo prometa i komunikacija, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike

Sunosocioci aktivnosti: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, resorna kantonalna ministarstva, nadležne općinske/gradske službe, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, OOSI

Indikatori provedbe:

- Ministarstvo kontinuirano podržava programe i aktivnosti udruženja koja se bave zaštitom prava gluhih, nagluhih, slijepih, slabovidnih osoba i osoba mentalnim i intelektualnim invaliditetom.
- Vlada Zeničko-dobojskog kantona, putem Ministarstva, finansira:
 - o osposobljavanje OSI u nadležnim ustanovama i institucijama gdje im je omogućena podrška u edukaciji i korištenju informacione tehnologije, te upotrebe znakovnog jezika i korištenja Brajevog pisma;
 - o projekat kojim je omogućen angažman ličnih asistenata u JU Škola za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju osoba sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju Zenica;
 - o djelovanje JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, Dnevnog centra za djecu i odrasle osobe u Visokom, Ustanove „Dnevni centar za djecu sa posebnim potrebama „Maglaj“, u kojima se pružaju stručne usluge za korisnike i njihove porodice.

4 PROFESIONALNA REHABILITACIJA I ZAPOSŁJAVANJE

S ciljem unapređenja stanja u oblasti zapošljavanja Skupština Zeničko-dobojskog kantona je usvojila Strategiju zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona za period 2013-2020. godina, u kojoj su definisani strateški ciljevi, predložene prioritetne aktivnosti/projekti i nosioci aktivnosti.

Prema „Strategiji zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona 2013-2020“, pitanje rehabilitacije, zapošljavanja lica sa invaliditetom regulisano je entitetskim zakonom donesenim 2010. g., dok na nivou Zeničko-dobojskog kantona zaštita istih se provodi putem Zakona o socijalnoj zaštiti Zeničko-dobojskog kantona, kao i putem Zakona o dopunskim pravima branilaca, kojim se predviđa posebna zaštita RVI. Zaštita ovih lica u radnim odnosima prije svega se predviđa odredbom Zakona o radu koja zabranjuje svaki oblik diskriminacije radnika, te odredbama o pravima radnika sa promijenjenom radnom sposobnošću, kao i odredbom o zabrani davanja otkaza ovom licu bez odobrenja vijeća zaposlenika ili sindikata. Isto lice ima pravo na invalidsku penziju prema odredbama zakona o PIO/MIO FBiH ukoliko u potpunosti izgubi radnu sposobnost. Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji na entitetskom nivou predviđaju se određeni poticaji prilikom zapošljavanja OSI, kao i obaveza da kod poslodavaca postoji određeni broj OSI u radnom odnosu.

Nadležnost kantonalnih službi za zapošljavanje regulisana je federalnim Zakonom za posredovanje u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Također su obavezne organizirati prikupljanje, razmjenu i objavljivanje podataka o zaposlenim osobama koje traže promjenu zaposlenja, kao i druge podatke koji mogu biti od značaja za obavljanje osnovne djelatnosti službe za zapošljavanje, te vršiti periodično ocjenjivanje tržišta rada prema instrukcijama Federalnog zavoda u cilju dobijanja podataka i pružanja informacija o kretanjima na tržištu rada, što je precizirano na str. 40 i 41 Strategije zapošljavanja u Zeničko-dobojskom kantonu (2013-2020).

Prema podacima JU Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona sa 31.10.2015.godine, na evidenciji nezaposlenih osoba se nalazi ukupno 807 (787 M/ 20 Ž) ratnih vojnih invalida (RVI) i 889 (578 M/ 311 Ž) evidentiranih nezaposlenih lica ostalih invalida.

U „Informacija o stanju u oblasti zapošljavanja na području Zeničko-dobojskog kantona“ za 2015. godinu ovog Ministarstva, naglašeno je da je jedan od osnovnih ciljeva Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje OSI je zapošljavanje OSI kroz finansiranje i sufinansiranje programa i projekata.

Podaci iz navedene Informaciji ukazuju da je po osnovu dva javna poziva u 2014. godini za dodjelu novčanog stimulansa za novo zapošljavanje OSI, Fond dodijelio finansijska sredstva u

iznosu od 334.450,00 KM za zapošljavanje 30 OSI. Pored toga u 2014. godini je po osnovu Javnog poziva za finansiranje/sufinansiranje programa/projekata Fond dodijelio sredstva u iznosu od 112.620,00 KM za dva privredna društva za zapošljavanje OSI, a to su IRA d.o.o. i Krpić d.o.o. U 2015. godini po osnovu javnog poziva za dodjelu novčanog stimulansa za novo zapošljavanje OSI, Fond je dodijelio sredstva u iznosu od 214.900,00 KM za zapošljavanje 19 OSI. U cilju postizanja održivosti zaposlenosti OSI, Fond je u 2014. godini, putem isplate novčane nadoknade po osnovu plaćenih doprinosa i poreza na dohodak samostalnim poduzetnicima – OSI, OOSI i privrednim društvima za zapošljavanje OSI sa područja Zeničko-dobojskog kantona u 2014. godini isplatio 54.461 KM, a u 2015. godini, zaključno sa 30.09.2015. godine sredstva u iznosu 65.302 KM. Podaci za 2015. godinu nisu konačni, jer su u toku javni pozivi objavljeni u oktobru 2015. godine.

Centar za informisanje, savjetovanje i obuku – CISO u Službi za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona postoji od marta 2011. godine. U ovom centru pružaju se ciljnim grupama usluge pružanja informacija koje su pojedincu potrebne kada je u potrazi za poslom i/ili kada planira razvoj sopstvene karijere. Pored informacija, ovi centri najčešće pružaju i druge usluge karijerne orijentacije: individualno i grupno savjetovanje, predavanja, prezentacije zanimanja i poslodavaca, alate za samostalno planiranje karijere i slično. Osnovni djelokrug rada CISO je djelatnost *karijerne/profesionalne orijentacije tj. povećanju zapošljivosti mladih*, koja i jeste jedna od osnovnih funkcija javnih službi za zapošljavanje.

CILJEVI

- Omogućiti integraciju OSI na tržište rada.
- Poticati zapošljavanje OSI na otvorenom tržištu rada kroz primjenu stimulativnih mjera.
- Omogućiti osobama sa teškim invaliditetom zapošljavanje u zaštićenim uvjetima.
- Poticati stalno usavršavanje OSI radi lakšeg zapošljavanja.
- Povećati interes OSI za zapošljavanje.
- Uspostaviti mrežu institucija koje će OSI omogućavati i olakšavati dobivanje i zadržavanje radnog mjesta.

MJERE

1. Osigurati zakonski okvir koji će omogućiti zapošljavanje osoba s invaliditetom

Aktivnosti

- 1.1. Osigurati donošenje Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju OSI u Federaciji BiH.
- 1.2. Osigurati dosljednu primjenu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju OSI u Federaciji BiH.
- 1.3. Pratiti primjenu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju OSI u Federaciji BiH i izvještavati javnost o razini primjene i efektima.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Federalno ministarstva rada i socijalne politike, Ministarstvo, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona

Sunosioci aktivnosti: OOSI

Indikatori provedbe:

- Donesen i u primjeni Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Federaciji BiH;
- Uspostavljen i djeluje Fond za profesionalnu rehabilitaciju i upošljavanje osoba s invaliditetom Federacije BiH.

2. Osigurati mehanizme sprečavanja diskriminacije u području zapošljavanja OSI

Aktivnosti

- 2.1. Redovno pratiti primjenu propisa u području rada i zapošljavanja OSI s osobitom pažnjom na diskriminaciju u pogledu vrste i stepena invaliditeta, spola, starosti i geografske zastupljenosti.
- 2.2. Informirati javnost o stanju po pitanju diskriminacije u području rada i zapošljavanja OSI
- 2.3. Provoditi edukaciju OSI i poslodavaca o diskriminaciji u području zapošljavanja i načinima sprečavanja.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom

Sunosioci aktivnosti: Federalno i kantonalna ministarstva za rad i socijalnu politiku i OOSI

Indikatori provedbe:

- Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Federaciji BiH i drugi relevantni zakoni u primjeni.

3. Učiniti dostupnim programe stručnog usavršavanja i razvijanja radnih vještina OSI

Aktivnosti

- 3.1. Uspostaviti registar nezaposlenih i zaposlenih osoba s invaliditetom.
- 3.2. Identificirati odgovarajuća radna mjesta prema vrsti i stupnju invaliditeta.
- 3.3. Kreirati programe stručnog usavršavanja osoba s invaliditetom prema potrebama identificiranih radnih mjesta.
- 3.4. U izradu i kreiranje Programa stručnog usavršavanja i razvijanja radnih vještina OSI, uključiti organizacije OSI, postojeće centre i radionice za rehabilitaciju.
- 3.5. Programe stručnog usavršavanja i razvijanja radnih vještina OSI, distribuirati u organizacije OSI.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom

Sunosioci aktivnosti: Federalno ministarstvo za rad i socijalnu politiku, Ministarstvo i OOSI

Indikatori provedbe:

- Evidencija JU Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona podrazumijeva podatke o osobama sa invaliditetom;
- JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona provodi projekte u oblasti politike zapošljavanja;
- Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom je podržao poslodavce sa Zeničko-dobojskog kantona i omogućio zapošljavanje osoba s invaliditetom;
- U Strategiji zapošljavanja u Zeničko-dobojskom kantonu (2013-2020) su predviđene, između ostalih, i sljedeće aktivnosti Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice:
 - o Promocija samozapošljavanja kao načina zapošljavanja stanovnika
 - o Kampanja o mobilnosti radne snage u svrhu podizanja svijesti
 - o Razvoj programa obuke za osobe sa posebnim potrebama
 - o Podržati učešće NVO sektora u kreiranju i isporuci usluga ranjivim skupinama
 - o Kampanja jednakih mogućnosti za sve učesnike na tržištu rada
 - o Prevencija diskriminacije na tržištu rada.

4. Razvijanje mjera poticaja zapošljavanja, samozapošljavanja i zadržavanja zaposlenja i napredovanja u službi

Aktivnosti

4.1. Stimulisati OSI, OOSI i druge subjekte da kreiraju programe i projekte održivog zapošljavanja i samozapošljavanja.

4.2. Omogućiti finansijsku potporu održivim programima i projektima zapošljavanja i samozapošljavanja.

4.3. Provoditi edukaciju kreiranja održivih programa i projekata, sa osobitom pažnjom na aktualne programe zapošljavanja i samozapošljavanja u zemljama Europske unije i mogućnosti pristupa međunarodnim asocijacijama i finansijskim fondovima.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo, lokalna zajednica, JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona

Sunosocioci aktivnosti: OOSI

Indikatori provedbe:

- Putem Ministarstva rada i socijalne politike se izdvajaju sredstva iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za politiku zapošljavanja;
- Djelovanje Centra za informisanje, savjetovanje i obuku – CISO u JU Službi za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona;
- Projekti JU Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona.

5. Razvijanje svijesti OSI o značaju uključivanja u tržište rada

Aktivnosti:

5.1. Provođenje edukacije (seminara, okruglih stolova, tribina, medijskih kampanja) OSI o ličnim i društvenim dobrobitima radnog uključivanja OSI

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, JU Služba za zapošljavanje, lokalne zajednice

Sunosocioci aktivnosti: OOSI

Indikatori provedbe:

- Više vidjeti u Mjerama 1., 2., 3. i 4.

6. Uspostaviti mrežu centara za profesionalnu rehabilitaciju koja će pokrivati teritorij Federacije BiH i koja će biti povezana sa obrazovnim institucijama i tržištem rada

Aktivnosti:

6.1. Osnovati i zakonom regulisati centre za profesionalnu rehabilitaciju.

6.2. Uspostaviti sistemsku vezu između centara za profesionalnu rehabilitaciju i obrazovnih institucija radi koordiniranog rada u procesu profesionalnog usmjeravanja, rehabilitacije i osposobljavanja OSI za odgovarajući profil zanimanja sa kojim će se lakše doći do zaposlenja.

6.3. Uspostaviti sistemsku vezu između centara za profesionalnu rehabilitaciju i tržišta rada radi usmjeravanja, rehabilitacije i osposobljavanja OSI za profil zanimanja sa kojim će lakše doći do zaposlenja.

6.4. Izraditi vodič mreže centara za profesionalnu rehabilitaciju i učiniti ga dostupnim OSI.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo, JU Služba za zapošljavanje

Sunosocioci aktivnosti: OOSI

Indikatori provedbe:

– –

7. Senzibilizirati i poticati poslodavce da zapošljavaju OSI

Aktivnosti

- 7.1. Promovirati zakonom definirane pogodnosti poslodavcima koji zapošljavaju OSI.
- 7.2. Poslodavcima učiniti dostupnim stručne profile OSI koje traže zaposlenje.
- 7.3. Promovirati pozitivne primjere društveno odgovornog ponašanja uspješnih poduzetnika/poslodavaca koji zapošljavaju OSI - dodjelom javnih priznanja i sl.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Federalno ministarstvo za rad i socijalnu politiku, Ministarstvo, JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona.

Sunosioci aktivnosti: OOSI, lokalna zajednica

Indikatori provedbe:

- JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona provodi projekte u oblasti politike zapošljavanja;
- Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom je podržao poslodavce sa Zeničko-dobojskog kantona i omogućio zapošljavanje osoba s invaliditetom;
- U Zenici je, u Gradskoj Areni, 22.04.2015. godine održan „Sajam zapošljavanja 2015 Zenica“. Sajam se sastojao od dvije aktivnosti, i to Okruglog stola i Sajma zapošljavanja. Tema Okruglog stola je bila „Stanje u oblasti zapošljavanja u ZDK“. Jedan od ciljeva organizovanja Okruglog stola je i unapređenje saradnje između ključnih partnera na tržištu rada i to: poslodavaca/privrednika; JU Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona; Federalnog zavoda za zapošljavanje; Agencije za rad BiH; općinskih vlasti; Ministarstva; Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona; Ministarstva za privredu Zeničko-dobojskog kantona; Privredne komore Zeničko-dobojskog kantona, nevladinog sektora i sl. Također kroz organizaciju Sajma nastoji se djelovati na promjeni svijesti nezaposlenih osoba o neophodnosti aktivnog uključivanja u traženje posla. Za učešće na Sajmu prijavilo se 60 poslodavaca koji su iskazali potrebu za određenim zanimanjima. Ukupan broj oglašanih slobodnih radnih mjesta je 924. Procjena je da je broj osoba koje su posjetile sajam (nezaposlenih osoba/tražitelja zaposlenja) bio između 1.700 do 1.800 osoba.

5 PORODICA

Država Bosne i Hercegovine je ratifikovala Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom čime je preuzela obaveze i po pitanju poduzimanja učinkovitih i odgovarajućih mjera kako bi se uklonila diskriminacija osoba s invaliditetom u svim pitanjima koja se odnose na brak, porodicu, roditeljstvo i lične odnose, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama. Preuzete obaveze podrazumijevaju i osiguravanje prava i odgovornosti OSI u pogledu skrbništva, štíćeništva, povjeravanja i usvajanja djece ili sl.. U svim slučajevima prvenstvo se mora imati interes djece u vidu. Konvencija podrazumijeva obavezu osiguravanja da djeca s invaliditetom imaju jednaka prava u pogledu života u porodičnom okruženju. Radi ostvarivanja tih prava, te kako bi se spriječilo sakrivanje, napuštanje, zanemarivanje i odvajanje djece s invaliditetom od porodica, države potpisnice se obavezuju na osiguravanje ranih i sveobuhvatnih informacija, usluga i podrške djeci s invaliditetom i njihovim porodicama.

U skladu sa Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, poduzeta je i obaveza da će se poduzeti sve prikladne zakonske, upravne, socijalne, obrazovne i druge mjere kako bi zaštitile OSI od svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, uključujući i njihove rodno zasnovane aspekte, kako unutar njihovog doma, tako i izvan njega.

S tim u vezi, na području Zeničko-dobojskog kantona se primjenju relevantni zakoni kojim je omogućena socijalna zaštita OSI i njihovih porodica. U pitanju su: Porodični zakon FBiH („Službene novine Federacije BiH, br. 35/05, 35/14), Federalni zakon, Kantonalni zakon, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (Službene novine FBiH, br. 20/13) i dr..

Centri za socijalni rad i nadležne općinske službe imaju značajnu ulogu jer u svakodnevnom radu omogućavaju podršku OSI po pitanju ostvarivanja prava iz socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i izaštite porodice sa djecom, a uz pružanje odgovarajućih usluga socijalnog i drugog stručnog rada. Također je potrebno naglasiti i značaj organizacija civilnog društva koje djeluju s ciljem unapređenja statusa OSI u lokalnim zajednicama na području Zeničko-dobojskog kantona.

U cilju integracije djece i odraslih OSI, ovo Ministarstvo kontinuirano podržava razvoj usluga dnevnog zbrinjavanja djece i odraslih osoba s posebnim potrebama na području Zeničko-dobojskog kantona. Značaj ovakvog vida zbrinjavanja je svakako bitan za kvalitetniji porodični život OSI, a posebno jer Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za ukazuju da za OSI treba omogućiti da žive sa svojim porodicama.

Također je bitno naglasiti značaj Zakona o socijalno-neprofitnom stanovanju („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/13). Osnovni cilj donošenja ovog zakona je poštivanje Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i prava na dom, kroz uvođenje posebnih rješenja definiranih ovim zakonom. Socijalno-neprofitno stanovanje u smislu ovog zakona je stanovanje odgovarajućeg standarda koje se obezbjeđuje uz podršku Kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave, domaćinstvima ili pojedincima koja iz socijalnih, ekonomskih i drugih razloga ne mogu da obezbjede stan po tržišnim uslovima. Stanovanje odgovarajućeg standarda je stanovanje koje je u skladu sa načelima: zaštite javnog interesa; stabilnosti i trajnosti objekata; zaštite zdravlja; zaštita lica sa posebnim potrebama; zaštite životne sredine; zaštite od prirodnih i drugih nesreća.

Dosadašnja iskustva na području Zeničko-dobojskog kantona vezana za rješavanje stambenog pitanja nekih od ovih kategorija pokazala su se kao uspješna, odnosno izgrađene su dvije stambene zgrade u Radakovu i Crkvicama u Zenici za smještaj starih i iznemoglih raseljenih lica koja se ne mogu vratiti u prijeratne sredine, te smještaj socijalno ugroženih građana u Crkvicama i nekoliko zgrada za smještaj porodica pripadnika Roma. Ove aktivnosti su vršene u saradnji Ministarstva, Općine, tj. Grada Zenica i stranih nevladinih organizacija. Na ovaj način je uspostavljen institucionalni okvir u oblasti socijalnog-neprofitnog zbrinjavanja u uskoj saradnji relevantnih vladinih i međunarodnih nevladinih organizacija.

Ovo Ministarstvo ostvaruje saradnju sa organizacijama civilnog društva, odnosno kantonalnim i/ili lokalnim OOSI, između ostalog, i putem dodjele novčanih pomoći iz transfera za „Dječiju nedjelju“.

CILJEVI

- Osigurati uvjete za normalno funkcioniranje porodica koje za članove imaju osobe s invaliditetom;
- Podsticati i ohrabrivati osobe s invaliditetom da zasnivaju vlastite porodice.

MJERE

1. Osigurati servise podrške porodicama koje osnuju osobe s invaliditetom i porodicama koje brinu o osobama sa invaliditetom i takve porodice izuzeti iz cenzusa za ostvarivanje prava

Aktivnosti

- 1.1. Zakonom regulisati pitanje pružanja podrške porodicama koje osnuju osobe s invaliditetom i porodicama koje brinu o osobama sa invaliditetom.
- 1.2. Razvijanje postojećih i uvođenje novih servisa podrške koji će biti koncipirani na način da pružaju podršku porodicama koje osnuju osobe s invaliditetom i porodicama koje brinu o osobama sa invaliditetom.
- 1.3. Provesti pilot projekte pružanja usluga porodicama koje osnuju osobe s invaliditetom i porodicama koje brinu o osobama sa invaliditetom.
- 1.4. Definirati i uspostaviti standarde pružanja ove vrste usluga.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo i općine/grad

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona, ustanove, organizacije civilnog društva i OOSI

Indikatori provedbe:

- Donesen Zakon o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/11) od 21.09.2011.godine, između ostalog, sa dopunom člana 13. sa novom kategorijom korisnika socijalne zaštite lica sa autizmom, tako da je proširen krug lica sa invaliditetom i lica koja su ometena u psiho-fizičkom razvoju.
- Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11, 03/15, 02/16).
- Porodici koja ima dijete ometeno u fizičkom ili psihičkom razvoju i porodici u kojoj oba ili jedan roditelj ili dijete imaju najmanje 60% oštećenje organizma pripada pravo na dječiji dodatak bez obzira na cenzus odnosno imovinske uvijete, i riječ je o povoljnijem iznosu;
- Stručne usluge u centrima za socijalni rad i nadležnim službama za socijalnu zaštitu, u ustanovama socijalne zaštite i u Ministarstvu;
- Podrška udruženjima i ustanovama u realizaciji projekata pružanja stručne i druge podrške roditeljima, odnosno porodicama koje se brinu o svojim članovima, OSI;

2. Educirati i pripremati djecu i mlade OSI za buduće partnerske i porodične uloge

Aktivnosti

- 2.1. Kreiranje i provođenje programa podrške za jačanje samopouzdanja.
- 2.2. Osigurati provođenje programa edukacije i informiranja u vezi planiranja porodica i reproduktivno zdravlje prilagođenih dobi i vrsti invaliditeta.
- 2.3. Medijsko promoviranje prava i mogućnosti na porodični život OSI.
- 2.4. Porodična savjetovališta učiniti dostupnim za OSI.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Ministarstvo zdravstva, ustanove, općine/grad, organizacije civilnog društva, OOSI, mediji

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona

Indikatori provedbe:

- Stručne usluge dnevnog zbrinjavanja za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama u JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona koje podrazumijevaju usluge ranog podsticanja razvoja i ranu intervenciju za djecu sa posebnim potrebama za korisnike sa Zeničko-dobojskog kantona. Usluge podrazumijevaju i rad sa roditeljima/starateljima.

- Usluge Ustanova „Dnevni centar za djecu s posebnim potrebama Maglaj za korisnike sa područja općina Maglaj, Žepče i Zavidovići. Usluge podrazumijevaju i rad sa roditeljima/starateljima.
- Projekti „Dnevni centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama“ u Visokom i Tešnju koji su u februaru 2016. godine prerasli u poslovne jedinice JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona. Usluge podrazumijevaju i rad sa roditeljima/starateljima.
- Usluge dnevnog zbrinjavanja pri JU Centar za socijalni rad Olovo u saradnji sa Dnevnim centrom za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama u Visokom. Usluge podrazumijevaju i rad sa roditeljima/starateljima.
- Ministarstvo finansira smještaj korisnika u Ustanove “Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“, podružnica u Zenici.
- Stručne usluge u centrima za socijalni rad i nadležnim službama za socijalnu zaštitu, kao i u Ministarstvu.
- Iniciranje međusektoralne saradnje zbog rješavanja problematike i omogućavanja adekvatnog ostvarivanja prava OSI.
- Potpisan Protokol o saradnji u oblasti unapređenja ranog rasta i razvoja djece od strane ovog Ministarstva, Ministarstva zdravstva i Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta na području Zeničko-dobojskog kantona.
- Lokalni mediji kontinuirano vrše praćenje i izvještavanje o aktivnostima ustanova/institucija i saveza/udruženja OSI;
- Na području Zeničko-dobojskog kantona jedino u JU Centar za socijalni rad Zenica se omogućavaju usluge u prostorijama predviđenim za savjetovanje, dok se u ostalim centrima za socijalni rad/nadležnim službama usluge savjetovanja vrše svakodnevno kroz rad sa klijentima.

3. Podizanje svijesti o potrebi poštivanja prava na privatnost OSI i njihovih porodica

Aktivnosti

- 3.1. Učiniti dostupnim dokumente koji garantiraju pravo na privatnost i educirati OSI i njihove porodice o ovom pravu.
- 3.2. Osigurati poštivanje privatnosti pri procesu sakupljanja, čuvanja i distribucije podataka o osobama sa invaliditetom.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, ustanove socijalne zaštite

Sunosioci aktivnosti: Organizacije civilnog društva, OOSI i mediji

Indikatori provedbe:

- Javne ustanove djeluju u skladu sa principom profesionalne tajne po pitanju zaštite ličnih podataka o osobama sa invaliditetom, te kroz rad upoznaju klijente o njihovim pravima i po ovom pitanju.

6 INFORMACIJE, KOMUNIKACIJE, PODIZANJE SVIJESTI

Ministarstvo, u skladu sa nadležnostima i odgovornostima, podržava programe/projekte i aktivnosti udruženja ili javnih ustanova čija realizacija omogućava informisanje i podizanje svijesti o pravima OSI. Potrebno je ukazati na pozitivne primjere prakse medijskih aktivnosti kojim se putem radio-tv emitera i internet portala, te zvaničnih web stranica, šira javnost informisala o aktivnostima relevantnih aktera u oblasti zaštite prava OSI.

CILJEVI

- OSI osigurati pristup informacijama u dostupnim tehnikama, prilagođenim vrstama invaliditeta.
- OSI osigurati prilike za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja mišljenja.
- Podizati svijesti o pravima, sposobnostima i mogućim doprinosima OSI u svim oblastima života i rada.

MJERE

1. Uspostavljanje zakonodavnog okvira

Aktivnosti

- 1.1. Standardizacije terminologije o djeci i OSI.
- 1.2. Pripremanje i usvajanje zakona o uporabi Brajevog pisma.
- 1.3. Standardizacija znakovnog jezika.
- 1.4. Pripremanje i usvajanje zakona o uporabi znakovnog jezika.
- 1.5. Pripremanje i usvajanje zakona o tekstovima prilagođenim osobama s mentalnim i intelektualnim invaliditetom.
- 1.6. Praćenje primjene domaćeg zakonodavstva i usklađenosti sa međunarodnim standardima.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Federalno ministarstvo za rad i socijalnu politiku. Ministarstvo

Sunosioci aktivnosti: OOSI

Indikatori provedbe:

- U procesu je standardizacija terminologije o djeci i OSI
- Na nivou Federacije BiH, kao i Zeničko-dobojskog kantona, nisu doneseni zakoni o upotrebi znakovnog jezika ili primjene Brajevog pisma. Ipak, donesen je Zakon o upotrebi znakovnog jezika u BiH na dan 15.09.2009. godine („Službeni glasnik BiH“, broj: 75/09).

2. Osigurati mehanizme dostavljanja informacija OSI, roditeljima i starateljima

Aktivnosti

- 2.1. Sve informacije od značaja za biopsihosocijalno funkcioniranje OSI i njihovih porodica osigurati u dostupnom formatu.
- 2.2. Utvrditi minimalan i optimalan nivo neophodnih informacija za OSI i njihove porodice.
- 2.3. Uvesti obavezu nadležnih institucija, organizacija i drugih subjekata da neophodne informacije osiguraju u dostupnom formatu.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo, općine/grad, ustanove socijalne zaštite,

Sunosioci aktivnosti: Sva ministarstva na kantonalnom i federalnom nivou čija oblast je od značaj za kvalitetan život OSI, OOSI, mediji

Indikatori provedbe:

- Relevantni akteri iz oblasti rada i socijalne zaštite, kao mediji provode aktivnosti na podizanju svijesti iz ove oblasti u okviru njihovog djelovanja.
- Plakati iz projekta „Govorimo o mogućnostima – pridružite nam se“, USAID, EU i UNICEF, postavljeni u prostorijama Ministarstva;
- Informativni pamfleti izrađeni od strane organizacija civilnog društva i Ustanove Sumero su također postavljeni u prostorijama Ministarstva.
- Ministarstvo je distribuiralo u centre za socijalni rad i nadležne općinske službe socijalne zaštite publikacije dostavljene od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike:

1. Preporuke završne Konferencije SPIS projekta koja je održana 27.01.2015. godine pod nazivom „Naučene lekcije u implementaciji integrativnog modela socijalne zaštite i inkluzije u Bosni i Hercegovini – primjeri s lokalnih nivoa“;
2. „Priručnik o lokalnom modelu socijalne zaštite“;
3. „Smjernice o djelovanju centara za pružanje usluga socijalne zaštite dnevnog zbrinjavanja djece s invaliditetom“.

3. Podizanje svijesti kroz prilagođene komunikacije

Aktivnosti

- 3.1. Osigurati praksu u odgojno-obrazovnim, zdravstvenim, kulturnim i socijalnim institucijama, ustanovama i organizacijama, da u okviru svojih aktivnosti rade na podizanju svijesti po pitanju invaliditeta, vodeći računa o specifičnosti dobi i spola.
- 3.2. Obezbijediti prilagođavanje medijskih sadržaja i prostora u medijima, sa standardima koji su prisutni u medijima zemalja Evropske unije.
- 3.3. Obezbijediti da telekomunikacije, komunikacijske, elektronske i druge savremene tehnologije budu pristupačne OSI.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Ministarstvo, federalno i kantonalno ministarstvo obrazovanja i nauke, federalno i kantonalna ministarstva zdravstva, federalno i kantonalna ministarstva kulture i sporta, federalno i kantonalna ministarstva prometa i komunikacija

Sunosocioci aktivnosti: OOSI

Indikatori provedbe:

- Navedeno ranije u relevantnim indikatorima provedbe.

7 ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

U okviru Ministarstva djeluju dva sektora u skladu sa relevantnim nadležnostima i odgovornostima:

- Sektor za socijalnu politiku, u čijem je djelokrugu rada, između ostalog, da: inicira izgrađivanje legislativnog okvira koji će promovisati ljudska i socijalna prava prema preuzetim međunarodnim standardima; podstiče aktivnosti preventivnog karaktera sa ciljem predupređivanja socijalnih problema i slučajeva; koordinira i nadzire nad radom nadležnih općinskih službi i ustanova socijalne zaštite, inicira aktivnosti i politiku obezbjeđivanja pretpostavki za ostvarivanje postepenog, realno mogućeg i primjenjivog razvoja u oblasti socijalne i porodične zaštite; provodi i plansko-analiitičke i istraživačke aktivnosti i dr.;
- Sektor za rad, humanitarnu djelatnosti i povratak u čijem je djelokrugu rada, u oblasti rada i zapošljavanja, između ostalog: izrada nacrti i prijedloga zakona i podzakonskih akata iz oblasti rada, radnih odnosa i zapošljavanja, praćenje i proučavanje stanja u oblasti rada, radnih odnosa i zapošljavanja i na osnovu toga davanja inicijativa, mjera i prijedloga; izrada analiza, informacija, izvještaja i drugih materijala iz oblasti rada, radnih odnosa i zapošljavanja; izrada studijsko-analiitičkih materijala u oblasti radnih odnosa, praćenje ponuda i potraživanja radne snage, poslovi oko profesionalne orijentacije, poslovi oko stručne pripreme i učestvovanja u projektima osposobljavanja i prekvalifikacije, dokvalifikacije i školovanja nezaposlenih osoba i OSI, kao i ostalih OSI u skladu sa preostalim sposobnostima i dr..

CILJEVI

- Razvijati praksu istraživanja stanja u oblasti invalidnosti radi prikupljanja odgovarajućih informacija potrebnih za formulisanje i implementaciju politike u oblasti invalidnosti.
- Osigurati međunarodno usporedive podatke.
- Uspostavljanje multidisciplinarnog pristupa istraživanja stanja u oblasti invalidnosti.
- Osigurati relevantne i korisne informacije OSI i drugima, koje će biti dostupne sukladno zakonom definiranom zaštitom podataka i poštivanju privatnosti OSI.

MJERE

1. Propisima regulisati obavezu istraživanja stanja u oblasti invalidnosti

Aktivnosti

- 1.1. Pripremiti i donijeti propise koji obavezuju institucije i organizacije nadležne za oblast invalidnosti da provode istraživanja stanja u oblasti invalidnosti u području za koje su nadležne.
- 1.2. Napraviti plan potrebnih istraživanja, uključujući dinamiku i rokove izvršavanja.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo, JU Služba za zapošljavanje, federalno i kantonalno ministarstvo za pitanje boraca, federalno i kantonalno ministarstvo obrazovanja i nauke, federalno i kantonalna ministarstva zdravstva, federalno i kantonalna ministarstva kulture i sporta, federalno i kantonalna ministarstva prostornog uređenja i okoliša

Sunosoci aktivnosti: OOSI

Indikatori provedbe:

- Djelokrug djelovanja Ministarstva,
- Strategija zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona 2013-2020.
- Federalno ministarstvo je, uz finansijsku podršku Vlade FBiH, pokrenulo aktivnosti i u Zeničko-dobojskom kantonu na izradi Akcionog plana u oblasti invalidnosti. Aktivnosti su realizovane u okviru projekta „Akциони planovi za ostvarenje ciljeva strategije u oblasti invalidnosti u FBiH“, a od strane Udruženja za pomoć osobama sa poteškoćama u razvoju „Svjetlost“ i Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona. Ministarstvo je doprinijelo u izradi dokumenta kroz razmjenu relevantnih informacija i saradnju sa organizacijama civilnog društva. U procesu konsultacija, Skupština Zeničko-dobojskog kantona je dostavila Nacrt Akcionog plana u oblasti invalidnosti u Ministarstvo, zbog usaglašavanja i uobličavanja Prijedloga Akcionog plana. Stoga je Ministarstvo uputilo dokument kako bi prikupilo mišljenja nadležnih kantonalnih ministarstva. Na kraju procesa prilagođavanja dokumenta, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta i Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline su dali saglasnost, dok je Ministarstva zdravstva dostavilo odgovor da nemaju komentar na relevantni dokument. Nakon objedinjavanja mišljenja navedena tri ministarstva, Ministarstvo će dokument uputiti na razmatranje Vladi Zeničko-dobojskog kantona.
- S ciljem realizacije aktivnosti planiranih Prijedlogom mjera za provedbu dokumenta Politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u FBiH (2006-2016) na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2014–2016. godine, Radna grupa koju je imenovala Vlada Zeničko-dobojskog kantona Zaključkom, broj: 02-35-21055/14 od 23.10.2014. godine, pristupila je prikupljanju podataka potrebnih i izradi Analize sa preporukama za unapređenje uslova za provođenje usluga stručnog savjetodavnog rada sa korisnicima u centrima za socijalni rad/ nadležnim općinskim službama i za potrebe povećanja dostupnosti usluga prvostepenih komisija za ocjenjivanje djece i razvrstavanje djece ometene u psihičkom ili fizičkom razvoju.

2. Osigurati kreiranja politika i rješenja na bazi rezultata istraživanja

Aktivnosti

2.1. Ustanoviti pravilo da politike i rješenja problema u oblasti invalidnosti budu definirana na bazi rezultata relevantnih istraživanja.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo

Sunosocioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, Skupština Zeničko-dobojskog kantona i OOSI

Indikatori provedbe:

- Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona 2016-2020.
- Strategija zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona 2013-2020.
- Informacije dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, kao i u oblasti zapošljavanja na Zeničko-dobojskom kantonu.
- Informacija o djeci sa posebnim potrebama za 2012. godinu.
- Elaborat o društveno-ekononskoj opravdanosti osnivanja i načinu funkcionisanja postojećih Dневnih centara za djecu i odrasle osobe sa posebnim potrebama u Zeničko-dobojskom kantonu, kao edukacijsko-rehabilitacijske ustanove.
- Prijedlog mjera za provedbu dokumenta Politike zaštite djece bez roditeljskog staranja i porodica pod rizikom od razdvajanja u FBiH (2006-2016) na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2014-2016. godine,
- Analiza djelatnosti i usluga socijalne zaštite, kadrovskom, finansijskom i materijalno-tehničkom stanju ustanova na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009-2013. godina.
- Vidjeti pod Aktivnost 1. ovog poglavlja.

8 ORGANIZACIJE OSOBA S INVALIDITETOM

Kantonalni zakon omogućava udruživanje lica sa invaliditetom saglasno Zakonu o udruženjima i fondacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 45/02). Prema Kantonalnom zakonu, Udruženje je moguće osnovati u cilju ostvarivanja boljeg položaja i zaštite OSI i zadovoljavanja njihovih potreba, ovisno od vrste i stepena invalidnosti.

Osnovne programske aktivnosti i ciljevi Udruženja iz člana 91. ovog Zakona su: okupljanje i pružanje pomoći OSI i licima sa posebnim potrebama; pružanje pomoći članovima udruženja: u rehabilitaciji i resocijalizaciji, u potencijalnom zapošljavanju, odnosno podsticaju zapošljavanja, dodatnim vidovima obrazovanja, odnosno dokvalifikacije i prekvalifikacije, zadovoljavanju kulturnih potreba, informisanju, obezbjeđivanju tehničkih pomagala, rješavanju statusnih pitanja; okupljanje, pružanje pomoći i provođenje programskih aktivnosti socijalnog karaktera od značaja za oblasti iz domena ovog zakona.

U skladu sa Kantonalnim zakonom sredstva za finansiranje rada Udruženja obezbjeđuju se iz: članarina, donacija, legata, drugih izvora u skladu sa propisima. Zavisno od programskih ciljeva i zadataka Udruženja, Kanton i općine, shodno svojim mogućnostima, mogu participirati u obezbjeđivanju dijela potrebnih sredstava od značaja za podsticaj rada Udruženja.

Zakon predviđa i odredbu kojom Ministarstvo i općinski prvostepeni organi, pri utvrđivanju politike za ostvarivanje svojih programa rada, odnosno programa socijalne zaštite, sarađuju sa legitimnim predstavnicima Udruženja ili njihovim starateljima, kao i sa drugim udruženjima, odnosno organizacijama koje se bave aktivnostima socijalnog karaktera.

U skladu sa procedurama javnog poziva za dodjeljivanje sredstava za finansiranje i sufinansiranje projekata povodom obilježavanja „Dječije nedjelje“, uz odobrenje Vlade Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstvo kontinuirano na godišnjoj osnovi podržava projekte organizacija civilnog društva koja se, između ostalog bave pitanjima prava djece i prava OSI.

Za „Dječiju nedjelju“ u 2014. godini dodijeljena su sredstva u iznosu od 75.000,00 KM za: Udruženje gluhih i nagluhih u ZDK, Udruženje „Svijet u slikama“ iz Zenice, Udruženje „Humanost societas humanitatis“, Udruženje roditelja djece sa poteškoćama u razvoju „Mala sirena“ Zavidovići. Tokom 2015. godini, za ovu svrhu dodijeljena su sredstva u iznosu od 99.635,00 KM, i to za: Udruženje gluhih i nagluhih u ZDK, Udruženje majki djece s posebnim potrebama iz Tešnja, Udruženje „Roditelji osoba sa posebnim potrebama - ZVIJEZDA iz Zenice, Udruženje roditelja djece i omladine s posebnim potrebama Tešanj, Udruženje roditelja sa poteškoćama u razvoju „Mala sirena“ Zavidovići.

Na prijedlog ovog Ministarstva, a putem zaključaka Vlade Zeničko-dobojskog kantona, dodijeljena su sredstva za programske i druge aktivnosti:

- u 2014. godini za: Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica, Udruženje gluhih i nagluhih u Zeničko-dobojskom kantonu, Savez udruženja slijepih građana Zeničko-dobojskog kantona, Savez logoraša Zeničko-dobojskom kantonu, Savez udruženja penzionera Zeničko-dobojskom kantonu, Crveni križ Zeničko-dobojskog kantona.
- u 2015. godini za: Udruženje građana dijabetičara ZDK, Savez udruženja slijepih građana ZDK, UG Invalidnih lica hroničnih bubrežnih bolesnika ZDK, Udruženje gluhih i nagluhih ZDK, UG Civilnih žrtava općine Maglaj, Savez civilnih žrtava rata ZDK, Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica, Kantonalno udruženje „Dlan“ Zenica, Udruženje invalida rada ZDK.

Uz podršku Ministarstva, udruženja civilnih žrtava rata sa područja Kantona su utvrdili datum obilježavanja Dana civilnih žrtava rata – 29. oktobar, i postigli dogovor o formiranju Saveza udruženja civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona. O aktivnostima Ministarstva po pitanju izrade Akcionog plana u oblasti invalidnosti Zeničko-dobojskog kantona, vidjeti više u prethodnom poglavlju.

S obzirom na značaj uloge i djelovanja organizacija civilnog društva, potrebno je kontinuirano unapređivati saradnju nadležnih ustanova/institucija i udruženja koja se bave pitanjima zaštite prava OSI. Ministarstvo vrši napore na unapređenju uključenosti relevantnih udruženja u pripremu strateških i drugih razvojnih dokumenata iz oblasti socijalne zaštite OSI uz kontinuirano omogućavanje finansijske podrške za realizaciju programa/ projekata i programskih aktivnosti udruženja na godišnjem nivou, što je vidljivo iz gore navedenog.

CILJEVI

- Osigurati pravne, materijalne, finansijske i druge pretpostavke za osnivanje, rad i razvijanje OOSI;
- Jačati kapacitete organizacija OSI;
- Osigurati uvjete za participativno učešće organizacija OSI u procesima od značaja za OSI.

MJERE

1. Donošenje zakona o organizacijama osoba s invaliditetom kojem će se osigurati reprezentativnost organizacija

Aktivnosti

- 1.1. Pripremiti i donijeti zakon o organizacijama osoba s invaliditetom;
- 1.2. Utvrditi mehanizme praćenja rada organizacija osoba s invaliditetom;
- 1.3. Osigurati transparentnost rada kroz dostavu izvještaja nadležnim institucijama.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, općine/grad, ustanove socijalne zaštite i OOSI

Indikatori provedbe:

- U skladu sa procedurama, OOSI dostavljaju izvještaje o provedenim aktivnostima i utrošenim sredstvima koja su im dodijeljena od strane Vlade Zeničko-dobojskog kantona, a na prijedlog Ministarstvo.

2. Osigurati sredstva u budžetima na svim nivoima koji će omogućiti rad i razvoj OOSI**Aktivnosti**

2.1. Uspostaviti procedure i kriterije za dodjelu i praćenje utroška.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo, općine/grad, OOSI

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona

Indikatori provedbe:

- Izdvojena sredstva za podršku OOSI za pomoć u provođenju programskih aktivnosti istih, te obilježavanje datuma značajnih za OSI.
- Izdvojena sredstva za podršku OOSI za pomoć u provođenju aktivnosti za obilježavanje Dječije nedjelje na godišnjoj osnovi.
- Savez udruženja slijepih građana je uposlio dvije osobe s invaliditetom (dipl. pravnik i mašinskog tehničara) u 2013. godini.
- Udruženje gluhih i nagluhih ZDK je uposlio dvije osobe s invaliditetom kroz podršku Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje.

3. Poticanje stručnog usavršavanja i edukacije zaposlenih i članova organa upravljanja u organizacijama osoba s invaliditetom u svrhu sticanja razvojnih kapaciteta i vještina pružanja podrške članstvu**Aktivnosti**

3.1. Organizovanje predavanja, okruglih stolova i seminara na kojima bi predstavnici OOSI imali priliku naučiti i/ili preneti korisno iskustvo u svrhu jačanja kapaciteta i razvijanje vještina.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Ministarstvo

Sunosioci aktivnosti: Vlada Zeničko-dobojskog kantona, općine/grad, javne ustanove, OOSI i druge organizacije civilnog društva

Indikatori provedbe:

- Finansijska podrška projekata i programskih aktivnosti, udruženja osoba s invaliditetom omogućeno je jačanje kapaciteta i podrška osobama sa invaliditetom, podrška po pitanju obilježavanja datuma od značaja za OSI.
- U 2014. godini, Ministarstvo je:
 - o učestvovalo u pripremi razvojnih strateških dokumenata od direktnog ili indirektnog značaja za osobe s invaliditetom;
 - o provelo javnu raspravu na Zeničko-dobojskog kantonu vezano za razmatranje Odluke o osnivanju JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona;
 - o učestvovalo, između ostalog i na edukacijama:
 - „Deinstitucionalizacija sistema dječije zaštite u FBiH“ u organizaciji Hope&Homes for Children i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike;
 - „Jednake mogućnosti za studente sa posebnim potrebama u visokom obrazovanju“ u organizaciji Univerziteta Zenica;

- „Smještaj osoba sa duševnim smetnjama u ustanove socijalne zaštite“ u organizaciji Fondacija Centar za javno pravo.
- U 2015. godini, Ministarstvo je:
 - o učestvovalo u pripremi razvojnih strateških dokumenata od direktnog ili indirektnog značaja za osobe s invaliditetom, kao npr. Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona 2016-2010.;
 - o učestvovalo, između ostalog i na okruglom stolu „Unapređenje položaja osoba s invaliditetom u BiH“ u organizaciji Ustanove Sumero.

9 MEĐUNARODNA SARADNJA

Vlada Zeničko-dobojskog kantona, odnosno Ministarstvo, ostvaruje saradnju sa međunarodnim organizacijama, koorperacijama i dr. po pitanju realizacije projekata na unapređenju dostupnosti stručnih usluga za osobe s invaliditetom, kao i oblasti zapošljavanja za iste, direktno ili putem relevantnih ustanova/institucija te udruženja.

Potrebno je naglasiti dugogodišnju saradnju sa organizacijama Lebenshilfe PLAUEN i Terra Tech Foerderprojekte e.V. iz Njemačke, te Udruženja „Humanost – Societas Humanitas“ Zenica, kojom su unaprijeđene, odnosno omogućena je izgradnja objekata i integrisanja usluge dnevnog zbrinjavanja djece i odraslih osoba sa posebnim potrebama, odnosno sa invaliditetom u općinama Zenica, Visoko i Maglaj, a za korisnike sa područja Zeničko-dobojskog kantona.

U 2015. godini je pokrenut projekat “Izgradnja zgrade Dnevnog centra za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama u općini Žepče“, za korisnike sa područja općina Maglaj, Zavidovići i Žepče. Projekat se realizuje uz finansijsku podršku Ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj SR Njemačke, posredstvom organizacije Terra Tech Foerderprojekte e.V. i Udruženja „Humanost societas-humanitatis“ Zenica, te Vlade Zeničko-dobojskog kantona i općine Žepče. Vlada Zeničko-dobojskog kantona, putem Ministarstva, sufinansira realizaciju projekta u ukupnom iznosu od 200.000,00 KM.

U prethodnom periodu, saradnja je ostvarena i sa sljedećim agencijama/organizacijama: OSCE-om, UNICEF-om vezano za Protokol o saradnji u oblasti unapređenja ranog rasta i razvoja djece i organizacijom Hope&Homes for Children vezano za deinstitucionalizaciju.

CILJEVI

- Uspostaviti zakonski okvir koji je u skladu sa svim relevantnim međunarodnim dokumentima, uključujući Konvenciju UN-a o pravima OSI i Evropsku socijalnu povelju.
- Podržavati i provoditi međunarodnu saradnju kako u okviru javnog sektora tako i NVO sektora.

MJERE

1. Obezbjediti i podržati članstvo OOSI u međunarodnim asocijacijama

Aktivnosti

- 1.1. Pružiti finansijsku i drugu podršku za učešće u međunarodnim asocijacijama.
- 1.2. Podržati organizovanje skupova, sastanaka i konferencija u Federaciji BiH sa međunarodnim učešćem.

Rok: 2015.

Nosioci aktivnosti: Svako nadležno federalno i kantonalno ministarstvo za aktivnosti iz svoje oblasti, pa samim tim i Ministarstvo.

Indikatori provedbe:

- U 2014. godini, predstavnici Ministarstva učestvovali na dvodnevnoj Međunarodnoj konferenciji pod nazivom “Zapošljavanje u vrijeme ekonomske krize”, održanoj od 20-21.05.2014. godine u Čapljini, u organizaciji Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom FBiH, Federalnog zavoda za zapošljavanje i Ureda atašea za rad i socijalna pitanja Republike Austrije.
- Navedeno u uvodnom dijelu ovog poglavlja.

10 ZAKLJUČCI/PREPORUKE

U skladu sa aktom Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, broj: 06-35/4-1522/15 od 21.09.2015. godine, Ministarstvo je ispunilo evaluacijski upitnik sa uvrštenim podacima o aktivnostima Ministarstva u 2014. i 2015. godini, koji su traženi u svrhu izrade izvještaja, odnosno za izradu nove - revidirane Strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom u Federaciji BiH za razdoblje 2016-2020. godine. U evaluacijskom upitniku su date sljedeće preporuke za koncipiranje rješenja u narednom strateškom dokumentu:

- U toku pripreme aktivnosti i donošenja narednih strateških dokumenata, neophodno je iste uskladiti sa nadležnostima resornih ministarstava;
- Potrebno je predvidjeti sredstva u Budžetu Federacije BiH za finansiranje ili sufinansiranje projekata putem Javnog poziva, s ciljem realizacije uspostavljenih kantonalnih Akcionih planova u oblasti invalidnosti na kantonalnom nivou;
- Potrebno upošljavanje nedostajućeg stručnog kadra u ustanove socijalne zaštite, ali i zdravstvene i obrazovne ustanove zbog omogućavanja adekvatne podrške za OSI;
- Potrebno je osnažiti fondove za upošljavanje osoba s invaliditetom, za provođenje projekata socijalnog poduzetništva, programa samopomoći i dr.;
- Potrebno je unaprijediti međusektralnu saradnju nadležnih institucija iz oblasti pravosuđa, zdravstva, obrazovanja i socijalne zaštite s ciljem omogućavanja adekvatnog ostvarivanja prava osoba s invaliditetom;
- Potrebno je integrisati primjenu Međunarodne klasifikacije funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja (MKF), posebno u procesu opservacije i utvrđivanja preostalih sposobnosti kod OSI;
- Potrebna je edukacija organizacija civilnog društva i profesionalaca u ustanovama na temu „Upravljanje projektom“ (planiranje, pisanje, implementacija, monitoring i evaluacija);
- Potrebno je planirati provedbu projekata javnog zagovaranja s ciljem povećanja informisanosti OSI o pravima iz oblasti:
 - zapošljavanja (Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH, usluge Biroa za zapošljavanje),
 - preventivnih aktivnosti - usluga za rano podsticanje razvoja i ranu intervenciju za djecu sa posebnim potrebama,
 - usluga dnevnog zbrinjavanja djece i odraslih osoba s posebnim potrebama,
 - oblasti obrazovanja i zdravstva i dr.,
 - stanovanje u lokalnoj zajednici uz podršku,
- Potrebno je planirati modularan program obuke za stručne osobe iz ustanova socijalne zaštite s ciljem rješenja barijera OSI;
- Potrebno je planirati aktivnosti koje se odnose na promicanje prava i uklanjanja barijera za OSI, te predvidjeti u narednom strateškom dokumentu promociju ovih aktivnosti putem medija, a sve u cilju otklanjanja predrasuda i animiranja roditelja djece s posebnim potrebama na saradnju;
- Na godišnjoj osnovi potrebno je planirati sastanak sa savezima udruženja OSI uz prisustvo predstavnika svih nadležnih ministarstava zbog sagledavanja potreba i iznalaženja rješenja i poboljšanja statusa OSI;

- Obzirom na socio-ekonomsku situaciju, međunarodna saradnja predstavlja vrlo bitnu kariku u razvoju i integrisanju usluga socijalne zaštite. Stoga je potrebno stvarati uslove za unapređenje ovog vida saradnje. Bitno je i prosljeđivanje informacija o projektima koji se realizuju na federalnom i državnom nivou u oblasti zaštite osoba s invaliditetom, odnosno o javnim pozivima i sl. pokrenutim od strane međunarodnih institucija ili organizacija;
- Predvidjeti podršku u opremanju tehničkom opremom institucija i ustanova socijalne zaštite s ciljem stvaranja mogućnosti za adekvatno korištenje postojećih evidencija, SOTAC baze i drugih softvera zbog funkcionalnijeg rada, praćenja i izvještavanja o OSI (po spolu, ostvarena prava i dr.);
- Međusektoralna saradnja je osnov za obezbjeđivanje uslova za adekvatnu zaštitu i ostvarivaje prava OSI. Stoga je neophodno uključiti aktivnosti koje će podrazumijevati učešće svih relevantnih sektora zaštite OSI;
- Potrebno je da i dalje OSI ili udruženja građana, koja zastupaju interese ovih osoba, budu uključeni u procese pripreme novog strateškog dokumenta, zajedno sa drugim akterima, jer će jedino na taj način biti omogućeno planiranje zasnovano na istinskim potrebama OSI.

Datum, 23.03.2016. godine

**Ministarstvo za rad, socijalnu
politiku i izbjeglice**

M I N I S T A R

Nurđehan Šahinović

O b r a z l o ž e n j e

U skladu sa Prijedlogom Programa rada Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: *Ministarstvo*), broj: 09-34-17985-3/15, i Programom rada Vlade Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstvo je pripremilo izvještaj vezano za realizaciju obaveza iz Strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Federaciji BiH za period 2011-2015. godine.

Izvještaj je sačinjen za vremenski period 2011.-2015. godina, s obzirom da je na 17. sjednici Skupštine Zeničko-dobojskog kantona, predloženo da resorna ministarstva dostave izvještaje sa podacima iz djelokruga rada svog ministarstva.

Dokument Izvještaja sadrži informacije o aktivnostima ovog Ministarstva po pitanju socijalne zaštite, rada i zapošljavanja osoba s invaliditetom, a koje su realizovane ili se realizuju u saradnji sa relevantnim akterima na području Zeničko-dobojskog kantona i šire. Također, Izvještaj je pripremljen na osnovu forme i planiranih mjera i aktivnosti u Strategiji za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom u Federaciji BiH 2011-2015.